

Województwo
Śląskie

Streszczenie Programu ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji

Katowice grudzień 2017

Przedmiot umowy współfinansowany jest ze środków:

LIFE-IP MAŁOPOLSKA / LIFE14 IPE PL021

WOJEWODA ŚLĄSKI

Dofinansowano ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

 MAŁOPOLSKA
W ZDROWEJ ATMOSFERZE

Streszczenie projektu POP

„Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji” jest aktualizacją Programu przyjętego przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 roku. Potrzeba aktualizacji wynika wprost z ustawy Prawo ochrony środowiska, która wskazuje na konieczność opracowania aktualizacji Programu ochrony powietrza co 3 lata w przypadku, gdy nadal notowane są przekroczenia norm jakości powietrza. Kluczową rolę dla skutecznej realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie odgrywa podjęta przez Sejmik Województwa Śląskiego w 2017 roku uchwała w sprawie: wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

[Cele]

Nadrzędnym celem aktualizacji Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego. W trakcie prac nad aktualizacją dokumentu zweryfikowano zaplanowane i realizowane dotychczas działania naprawcze oraz opracowano katalog działań korygujących. Analizy oparto na aktualnych danych wejściowych, uwzględniono nowe uwarunkowania prawne, finansowe i organizacyjne oraz doświadczenia płynące z realizacji poprzednich Programów.

[Dokument]

Analizy przedstawione w Programie odnoszą się do roku bazowego 2015, a realizacja zadań naprawczych w harmonogramie rzeczowo-finansowym zaplanowana jest do roku 2027 stanowiącego rok prognozy Programu. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane w kontekście zarówno ekologicznym, jak i ekonomicznym, a więc zostały wybrane tak, by w ramach zaangażowanych środków finansowych zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Dokument aktualizacji Programu ochrony powietrza składa się z czterech części:

Opisowej, uwzględniającej charakterystykę stref objętych Programem, analizę stanu jakości powietrza w województwie, działania naprawcze wraz z możliwymi źródłami ich finansowania oraz plan działań krótkoterminowych.

Części wskazującej obowiązki i ograniczenia wynikające z Programu oraz sposób monitorowania postępu realizacji działań naprawczych.

Uzasadniającej, w której zawarto: informacje dotyczące uwarunkowań wynikających z planów zagospodarowania przestrzennego, charakterystykę źródeł emisji wraz z bilansem zanieczyszczeń, analizę ekonomiczną możliwych do zastosowania działań oraz prognozy stanu jakości powietrza po zrealizowaniu działań naprawczych.

Załączników, w których przedstawiono weryfikację wyników przeprowadzonego modelowania matematycznego rozkładu stężeń substancji w powietrzu oraz przebieg opiniowania projektu dokumentu. Zamieszczono w nich również mapy.

[Diagnoza]

Zgodnie z opracowaną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, oceną jakości powietrza, na terenie województwa śląskiego w 2015 roku zarejestrowano przekroczenia standardów jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu (tylko w strefie aglomeracja górnośląska) oraz ozonu.

Przekroczenia normowanej wartości stężenia średniorocznego pyłu PM10 dotyczą 33 miast. Łączna powierzchnia obszarów tych przekroczeń to ponad 265 km² (2,2% powierzchni województwa) i zamieszkiwana jest przez blisko 940 tys. osób, co (z uwagi na występowanie przekroczeń głównie w aglomeracjach i miastach) przekłada się na oddziaływanie na ponad 20% mieszkańców województwa. W przypadku stężeń dobowych pyłu PM10 – przekroczenia dotyczą aż 114 ze 167 gmin województwa, których obszar stanowi 24,5% terenu województwa, a oddziaływanie dotyczy blisko 70% ludności województwa.

Przekroczenia stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM2,5 dotyczą 43 gmin, (blisko 4% powierzchni województwa), co powoduje, że na działanie ponadnormatywnych stężeń tego zanieczyszczenia narażonych jest ponad 31% ludności województwa.

Powszechny jest również problem wysokich stężeń benzo(a)pirenu, który dotyczy wszystkich 167 gmin śląskich. Obszar przekroczeń tego zanieczyszczenia zajmuje ponad 82% obszaru województwa i dotyczy blisko 93% mieszkańców. Przekroczenia tej substancji odnotowano na wszystkich stacjach monitoringu jakości powietrza, na których prowadzony był pomiar.

Przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń dotyczą również ozonu oraz dwutlenku azotu. Maksymalne średnie stężenie ośmiogodzinne ze średnich kroczących ozonu dotyczy ponad 20% powierzchni województwa, a przekroczeniem objętych jest blisko 15% ludności. Przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniorocznego dwutlenku azotu (NO₂) dotyczą wyłącznie obszaru aglomeracji górnośląskiej i spowodowane są głównie z emisją tlenków azotu z transportu samochodowego.

Wszystkie strefy oceny jakości powietrza z terenu województwa śląskiego objęte są przekroczeniami normowanych poziomów stężeń pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto przekroczenia dotyczą aglomeracji górnośląskiej, rybnicko-jastrzębskiej oraz strefy śląskiej – w zakresie ozonu, a aglomeracji górnośląskiej również ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego stężenia średniorocznego dwutlenku azotu.

[Działania]

Działania zaplanowane do realizacji w przedmiotowym Programie ochrony powietrza mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu. Zgodnie z przeprowadzonymi analizami w zakresie wpływu poszczególnych źródeł emisji na wysokość stężeń substancji w powietrzu, głównymi kierunkami działań naprawczych powinny być redukcja emisji powierzchniowej (pochodzącej z indywidualnych systemów grzewczych) oraz emisji liniowej (pochodzącej z komunikacji samochodowej).

Istotną rolę w skutecznej realizacji działań naprawczych w zakresie obniżenia emisji ze źródeł bytowo-komunalnych odegrała wspomniana powyżej uchwała w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, jak również ograniczeń dotyczących spalanych paliw. Założone w aktualizacji Programu efekty działań, uwzględniają harmonogram wprowadzania ograniczeń wynikających z ww. uchwały.

Zaplanowane do realizacji działania naprawcze obejmują również zadania wspomagające związane z prowadzeniem akcji promocyjnych i edukacyjnych oraz działania uzupełniające wynikające z odrębnych dokumentów. W Programie zamieszczono również katalog dobrych praktyk, który zawiera głównie działania o charakterze organizacyjnym i wspomagającym.

W celu realizacji działań naprawczych, samorządy lokalne powinny stworzyć dla mieszkańców system zachęt finansowych pomocny w ograniczeniu emisji z sektora bytowo-komunalnego. Zadania powinny być realizowane zgodnie z określoną listą priorytetów w zakresie: zastąpienia niskosprawnych urządzeń siecią ciepłowniczą lub urządzeniami opalonymi gazem, ewentualnie urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe dla urządzeń na paliwa stałe klasy 5, które zostały

określone w normie PN-EN 303-5:2012, jak również inwestycji związanych z termomodernizacją obiektów ogrzewanych w sposób indywidualny w celu ograniczenia strat ciepła.

[Efekty – prognoza 2027]

Przewiduje się, że realizacja wszystkich zaplanowanych w Programie działań, pozwoli na wyeliminowanie w roku prognozy problemu występowania przekroczeń dopuszczalnych stężeń średniorocznych dla pyłu PM10 i PM2,5 oraz ponadnormatywnej liczby przekroczeń stężenia dobowego dla pyłu PM10 we wszystkich strefach oceny jakości powietrza województwa śląskiego. Nie uda się natomiast w żadnej ze stref osiągnąć poziomu docelowego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu, jednak wartości przekroczeń będą wyraźnie niższe od wartości zarejestrowanych w roku 2015.

[Podsumowanie]

Zasadność i wagę realizacji działań zawartych w aktualizacji Programu ochrony powietrza, najlepiej podkreślają wyniki badań dotyczących negatywnego wpływu substancji objętych Programem na środowisko oraz zdrowie ludzi. Szczególnie niebezpieczne jest długotrwałe narażenie na wysokie stężenia pyłu zawieszonego, które może powodować szereg chorób, a bezpośrednie narażenie na pył (przez drogi oddechowe) prowadzi m.in. do nasilenia objawów chorobowych. Jak wynika z raportów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), długotrwałe narażenie na działanie pyłu zawieszonego PM2,5 skraca życie statystycznego mieszkańca UE o ponad 8 miesięcy, a w przypadku mieszkańców Polski – aż o 10 miesięcy. Grupami wysokiego ryzyka są osoby starsze, dzieci, oraz osoby mające problemy z sercem i układem oddechowym.

Oddychanie zanieczyszczonym powietrzem powoduje problemy zdrowotne. To natomiast rodzi określone koszty, np.: potrzebnych konsultacji lekarskich, zakupu leków, ewentualnej hospitalizacji, jak również koszty nieobecności w pracy, czy w szkole. Koszty te określa się mianem pośrednich lub kosztów zewnętrznych złej jakości powietrza. Oszacowane koszty zewnętrzne skutków narażenia na występowanie podwyższonych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu w skali województwa śląskiego opiewają na kwotę 6 mld zł rocznie. Natomiast koszt inwestycji redukcji emisji powierzchniowej, wyznaczony na podstawie koniecznej redukcji substancji w aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego, oszacowany został na łączną kwotę ok. 8,3 mld zł wydatkowaną podczas całego okresu realizacji Programu.